

Aktualno

Hrvatska EU-patija i EU-tanazija?

Špiro Marasović

spiro.marasovic@st.t-com.hr

Tek što smo izišli iz druge Jugoslavije, već na sve strane slušamo negdašnje Radićevo upozorenje o »guskama što srljaju u maglu«. Ta »magla« na koju se sada aludira očito se kondenzira oko hrvatskoga »četvrtog B«, tj. oko Bruxellesa (Beč, Budim, Beograd, Bruxelles) kao jednog od središta mnogonacionalnog integriranja, pa stoga i sinonima za Europsku uniju. No tu i takvu bojazan ne dijele svi u Hrvatskoj. Ulazak u Europsku uniju je, primjerice, za sve dosadašnje vlade neovisne i slobodne Hrvatske, kao i za sve iole relevantne političke stranke »prioritetni cilj vanjske politike«, zbog čega onda i cjelokupna unutrašnja politika tim se ciljem određuje i njemu se ujedno podređuje. Sve se, naime, usklađuje sa stanjem, normama, običajima, zakonima i standardima EU. Tako smo, primjerice, anticipirajući naš ulazak u EU, vrlo rano rasprodali strancima hotele i tvornice, banke i nekretnine, usvojili smo odredbe Bolonjske deklaracije za visokoškolsko obrazovanje, a za zemlje članice EU povukli smo odredbe našega Zaštitnoga ekonomsko-ribarskog pojasa na Jadranu, ZERPA, i sl.

Pa ipak, čini se da su hrvatski građani u pogledu EU, kao primarnoga cilja gotovo sveukupne nacionalne politike, u velikom raskoraku s vodećim političkim i državnim strukturama, jer dok se političke stranke javno nadmeću oko toga kojoj će od njih pripasti ta izuzetna čast da i formalno uvede Hrvatsku u EU, dotle među građanima raste skepticizam do te mjere da je Hrvatski sabor – zlu ne trebalo! - morao donijeti novi zakon o referendumu, ne bi li se tako izbjegla opasnost da referenduskim izjašnjavanjem hrvatski građani eventualno odbiju ulazak Hrvatske u EU. Stoga bismo, parafrazirajući Cezara, mogli u pogledu EU reći: *Croatia est omnis divisa in partes tres, quarum unam incolunt EU-fili, alteram EU-fobi, tertiam qui ipsorum lingua indifferentes nostra skeptici appellantur*. Nije, dakle, riječ ni o »euro-fobiji« ni o »euro-filiji«, budući da je »euro« službeni novac EU, a u ovom se slučaju ne radi prvotno o novcu, nego o Europskoj uniji – riječ je o EU-fobiji. No, koji su razlozi takvu stanju, odnosno jesu li rečene »guske« i »magla« nešto kao sudbina hrvatske politike?

EU-filija

Neupitno opredjeljenje vodećih političkih struktura za članstvo Hrvatske u EU ima jamačno svoje jake razloge. Zapravo, gledajući politički realno i trijezno, punopravno članstvo Hrvatske u EU gotovo da i nema neke izglednije alternative. Ni najrazigranijoj političkoj mašti, naime, nedostaju krila da na njima doleti do uvjerljivih odgovora na pitanje: *Kako zamisliti uspješan kulturni, znanstveni, vojni, politički i nadasve gospodarski život i prosperitet Hrvatske koja bi bila sa svih strana okružene zemljama Europske unije, a ona sama izvan nje kao izdvojeni otok?* Jer, ne samo da u EU već spadaju naše susjedne zemlje Italija, Slovenija i Mađarska, nego tome cilju jednako tako hrle i Srbija, BiH i Crna Gora. A kad se zna da jedan od tri konstitutivna naroda Bosne i Hercegovine tvori i hrvatski narod, u slučaju neulaska u EU ne samo da bi se Hrvatska u potpunosti našla u njezinu okružju, nego bi i jedan dio hrvatskoga naroda imao zapravo »trojno državljanstvo« (europsko, bosansko-hercegovačko i hrvatsko), dok bi jedino Hrvati u matičnoj zemlji ostali politički »ekskomunicirani«, čime bi došlo do još dublje političke i gospodarske raspolućenosti hrvatskoga naroda. Osim toga, budući da se Europska unija ne oblikuje na bazi ljubavi, simpatije ili nečega sličnoga, već isključivo na temelju političkih, vojnih gospodarskih i civilizacijskih interesa, postavlja se pitanje: *Kakav bi to bio tipično hrvatski interes koji bi bio toliko suprotstavljen tim zajedničkim interesima, da bi priječio ulazak Hrvatske u EU?* Smiješno je, naime, govoriti: »Nama ne treba EU, mi smo oduvijek bili Europa!«, jer ovdje i nije riječ o Europi, nego o Europskoj uniji, a to nije isto. Europa jest tisućljetna činjenica, ali Europska unija nije, naprotiv, ona se konstituira tek nakon Drugoga svjetskog rata. Mi jesmo oduvijek bili Europa, ali nikad nismo bili EU, jer to do nedavno nije bila ni jedna zemlja i ni jedan narod, budući da takvo što još nikad nije ni postojalo! Europa je nastala iz grčke filozofije, rimskoga prava i židovsko-kršćanske vjere, i kao takva označava određenu prostornu i kulturnu kategoriju, a EU se začela tek 1950. iz čelika i ugljena, tj. iz ekonomskoga interesa i načelno nije omeđena nikakvim prostorom. Dakako, možemo postaviti pitanje: *Nisu li tvorci EU, Robert Schuman, Alcide de Gasperi i Konrad Adenauer zamišljali tu uniju kao ekonomsko-političku integraciju isključivo europskoga kontinenta na temelju njegovoga kulturnog identiteta, ili je njihova zamisao bila otvorena i za zemlje izvan toga prostora?* Činjenica je da ono što je tijekom kasnijega razvoja nastalo pokazuje da EU nije ekonomsko i političko ujedinjenje Europe na temelju njezinih kulturnih i civilizacijskih zasada, nego da je EU političko i gospodarsko ujedinjenje raznoraznih zemalja u Europi i izvan Europe, koje u Europi započinje, ali se u njoj ne zadržava, niti se odvija više u skladu s kulturnim, nego civilizacijskim standardima koji su u Europi – ali i ne samo u njoj! - trenutačno službeno na snazi. Europa je, dakle, danas kulturološki, a EU je politički i civilizacijski pojam. Zbog toga se EU

širi i na azijske zemlje, uključujući i njihove specifične kulture, što će reći da ono »E« u imenu ne znači ni kulturnu specifičnost ni prostorno ograničenje procesa, nego samo »zemlju porijekla«, tj. prostor odakle je proces političko-gospodarske integracije raznih zemalja krenuo. Kao takva, tj. kao projekt, EU je dio svjetskih globalizacijskih projekata koji su, zahvaljujući suvremenoj tehnologiji, poglavito informatičkoj umreženosti svijeta, postali neizbježivi. Ne niječući probleme koji u uniji doista postoje, već uspoređujući korist i štetu koje iz članstva u njoj proizlaze za zemlje članice, Eu-fili trajno naglašavaju kako uza sve te probleme i poteškoće ni jedna od zemalja članica EU još uvijek nije iskoristila svoje pravo da napusti uniju. Na tu činjenicu ukazuju i hrvatski političari da bi suzbili skepsu koja se s tim u svezi pojavljuje u narodu.

EU-fobija

Pa ipak, ni druga strana medalje nije bez svojih jakih argumenata. EU je, naime, još uvijek *in statu fieri*, tj. ideja u procesu konkretizacije, još uvijek više je eksperiment, nego konačno rješenje. Taj proces je usto jako bolan, pun dramatskih obrata i neizvjesna ishoda. Budući da je EU zajednica država, a ne nacija i naroda, nije sigurno da ona posjeduje demokratski legitimitet u svim svojim članicama, jer se o njoj nisu svugdje izjašnjavali građani na referendumu, nego političke stranke u parlamentu. Ne smije se zaboraviti ni to da su države, a posebice europske, danas listom osmišljene na nacionalnoj osnovi i da su njihovi narodi, kroz dugi niz godina povijesnog sazrijevanja došli do svoje izgrađene nacionalne svijesti koja se ne uklapa tako lako u neke nadržavne političke strukture čiji kolateralni učinak je i ograničenje nacionalnih interesa i nacionalnog suvereniteta. O stanju još uvijek trajnog vrenja svjedoči i činjenica da i među vodećim državicima nekih od članica EU govorimo kao o »EU-skepticima« koji se svim raspoloživim sredstvima bore da što je moguće više sačuvaju i obrane svoje nacionalne interese i svoj nacionalni identitet unutar te unije, za koje drže da su u njoj ugroženi. Usto, svjetska gospodarska kriza nagrizi i europski ekonomski ustroj, a fenomen Grčke prijeti da izazove lančanu reakciju i raspad svekolikog sustava, štoviše da dovede u pitanje i sam smisao postojanja EU. I doista je sve neizvjesnije hoće li ovaj eksperiment izdržati kušnju. Problem majorizacije i hegemonizacije velikih nacija i država nad onim manjim ostaje trajnim problemom, jer logika proporcionalnosti je logika nadglasavanja koja ima isti konačni učinak kao i formalno pravo veta. Deregulacija, koju velike države i nacije nameću onima malima zapravo je isto što i razaranje njihovoga imuniteta na prodor onoga što ugrožava njihove istinske interese i njihov identitet. A Hrvatska, budući da je nakon dugih stoljeća tek nedavno ponovno uskrснуla kao samostalna i slobodna država, još nije dovoljno ni stasala, što će reći da još nije stigla do onoga stupnja razvoja koji daje smisao svakoj državi, a taj je da učinkovito jamči i brani razvoj i

ostvarenje političkih, gospodarskih, kulturnih i inih interesa svojih građana, a od nje se već očekuje da se lagano sprema na parcijalno odumiranje, tj. da prihvati status sličan onomu koji je imala i u prethodnoj državi.

Osim toga, iako je Hrvatska država svih svojih građana, ona je u prvom redu nacionalna država hrvatskoga naroda po kojem i nosi ime, koji ju je izgrađivao i stvarao, branio i oslobađao u prvom redu za ostvarenje svojih legitimnih interesa. A odnosi između sadašnjih vodećih zemalja EU i Hrvata kroz povijest baš i nisu bili takvi da bi se Hrvati u tom društvu osjećali sigurno i dostojanstveno. I nije riječ samo o tome kako je još Karl Marx svojedobno sve južne Slavene, uključujući i Hrvate, nazvao »Abfall der Völker«, već su nas upravo zemlje EU tijekom oslobodilačkog i obrambenoga domovinskog rata tretirale kao svoje nezakonito dijete koje ne žele nikako priznati. Njihovo dijete utoliko što smo neodvojivi dio i europske povijesti i europskog teritorija, a nezakonito utoliko što su se ponašali kao da njihove ideje slobode s našom genezom nikad nisu bili ni u kakvoj vezi, pa nas nikako ne uspijevaju identificirati i legalizirati. Zapravo, Hrvatska je za EU nešto kao njezin vlastiti neuspjeli pobačaj. Kad već uzastopni pokušaji toga pobačaja tijekom domovinskoga rata nisu uspjeli, sad se moraš pomiriti s činjenicom da je dijete tu, ali ga ipak moraš stalno udarati po prstima da ne bi možda pomislilo kako je ipak jednakopravno s onom »zakonitom djecom«. Uostalom, i skoro pedesetpostotni referendumski otpor samih Slovenaca protiv Hrvatske – proveden nedavno u vezi s međudržavnom granicom u Savudrijskoj vali - govori kakav nam je ugled u tom društvu. Stoga ne čudi što predstavnici Crkve u Hrvatskoj, ne ničećući opravdanost ulaska Hrvatske u EU, stalno naglašavaju da to mora biti dostojanstven ulazak, a ne ponižavajuće puzanje. Nama se, naime stalno predbacuje nacionalizam, a Belgija zbog nacionalni razlika samo što se nije raspala na dva dijela. Predbacuje nam se isključivost, iako ni blizu nemamo na političkoj sceni nekoga i nešto kao što je to, primjerice u Nizozemskoj Geert Wilders i njegova stranka, odnosno njegov pokret. Od nas se traži gotovo savršenstvo u pogledu korupcije, a Bugarska i Rumunjska su po tom pitanju ušle u EU po kratkom postupku. S nama se cjepidlači u vezi s graničnim problemima, a Cipar, iako u sebi još uvijek rascijepan i podijeljen, već je član EU. Predbacuje nam se isključivost, iako je sama ta EU toliko ideološki isključiva te ne samo da u svojem temeljnom zakonu isključuje spominjanje Boga, već i formalno zabranjuje zemljama članicama isticanje križa na javnim mjestima, odnosno, jednom uvjerenom katoliku, Roccu Buttiglioneu, 2004. godine nije dopustila da bude njezin ministar samo stoga što, kao katolik, drži da homoseksualni odnosi nisu prirodni i moralno ispravni. Ljudska prava s njima pripadajućim vrednotama, koja se nude kao jedini princip homogenizacije EU, nisu ona ista koja je 1948. promulgirala OUN, već su to tzv. »nova ljudska prava« koja su često u suprotnosti s prvima. Ona prva, naime, uključuju pravo na život, pravo na obitelj i pravo obitelji na odgoj djece, pravo javno živjeti i javno ispovijedati

svoju vjeru. Ova »nova ljudska prava«, međutim, uključuju pravo na pobačaj i eutanaziju, homoseksualna prava na brak i posvajanje djece, a odgojnu ulogu obitelji uvelike ograničavaju agnističkim i relativističkim odredbama i zakonima i sl., što je sve direktno usmjereno protiv života i protiv obitelji. Ovo, i mnogo toga drugoga, kad se uzme kumulativno, stvara doista utemeljenu zebnju u pogledu onoga što nas čeka kad jednom uđemo u EU.

EU-tanazija?

Za razliku od svih dosadašnjih mislilaca Europe, koji su listom mozgali o njezinoj srži, njenom nastanku, povijesnoj misiji i sl., Massimo Cacciari joj dodjeljuje ulogu konačnoga »Gegenschlaga«, tj. protuudarca protiv same sebe. Prema tome filozofu i gradonačelniku Venecije, glavna misija Europe jest njezin vlastiti zalazak, budući da smo stigli »do zaključenja njezine povijesti« i do konca svih njezinih »novih početaka«. Jedina njezina »vlastita nova vrijednost« jest »desakralizacija svih vrednota«. Netko bi pomislio kako ova teorija nema nikakva izgleda za uspjeh, budući da se EU poziva upravo na ostvareni doseg ljudskih prava kao svoju osnovnu okosnicu. Pa ipak, budući da načelno usvaja tzv. »nova ljudska prava« koja su temeljena na agnosticizmu, etičkom relativizmu, političkom oportunističkom i pozitivizmu parlamentarnog preglašavanja, sve kad i ne bi htjeli, politički i kulturni subjekti EU u konačnici doista vrše »desakralizaciju« i potiranje svih onih vrednota koje su do sada tvorile europski identitet te vrše »protuudar« protiv Europe same. Inzistirajući sve više samo na političkome, pragmatičnome i konkretno ostvarivome, Europa doduše neće uništiti državnost svojih članica, ali može uništiti dušu i nacionalni identitet njihovih naroda, poglavito onih brojčano manjih. I ma koliko bila istina da EU jamči ravnopravnost jezika svih svojih članica, istina je i to da je cijelom Europom, kao uostalom i cijelim svijetom, u potpunosti ovladao isključivo engleski jezik koji je zapravo već postao jedinim službenim jezikom i EU. Tako, primjerice, već sada u Hrvatskoj, premda još nije članica EU, morate nuditi predavanja na sveučilištima na engleskom jeziku, bez poznavanja toga jezika gotovo da se ne možete nigdje zaposliti (a u nekim hotelima je to prvi jezik kojim vas dočekuju!) dok je, istovremeno, vladanje materinskim jezikom na svim razinama društva, pa i u sredstvima društvenog priopćavanja i na sveučilištima, katastrofalno. A što možemo u tom pogledu očekivati tek onda kad se doista ukinu granice?!

Međutim, uz ovu opasnost gubljenja vrijednosnoga i kulturnoga identiteta hrvatskoga naroda, za nas Hrvate postoji i još jedan dodatni, gotovo najveći problem za koji ne znamo kako će se odvijati pri ulasku u EU. Taj problem glasi: nas je brojčano relativno vrlo malo, a k tomu i rapidno izumiremo! Uza sve opjevano domoljublje i rodoljublje naših ljudi, pokazalo se da se naš čovjek ipak relativno lagano seli u tuđi svijet u potrazi za boljim životom i, kad se

jednom tamo snađe, da više ni ne misli na povratak u domovinu. Iz Hrvatske su se selili i ekonomski i politički emigranti, a danas i sportski i znanstveni uspješnici. Zastrašujuća je spremnost naših studenata, kako to pokazuju ankete da, i samo zbog prikladnijega usavršavanja u struci, zauvijek napuste domovinu, što onda znači i da se ubrzo oni i njihovi potomci i nacionalno izgube. A čemu se možemo nadati kad jednom nestane granica i kad se ova socijalna pokretljivost bude mogla lakše ostvarivati? Nije li predvidljivo da će u Hrvatsku navaliti razni tvorničari, trgovci, bankari, hoteljeri, vlasnici nekretnina i sl., dok će iz Hrvatske, uz sportaše, iseljavati školovani kadar svih mogućih profila? S ovim problemom nutarnjega rastakanja nacionalnoga tkiva i kulture već sad se susreću i veće zemlje unutar EU, kao što su Francuska, Njemačka, Italija, Austrija i sl., zbog čega kod njih primijećujemo i porast radikalne desnice na političkoj sceni, kao reakciju na takvo stanje, no za nas kojih je manje od 4 milijuna, uz već spomenuti rapidni pad nataliteta, jedan ovakav bez-granični propuh mogao bi biti koban. Kao što, naime, već sada u Njemačkoj ima gradića u čijim parlamentima većinu vijećnika tvore Turci, a ne Nijemci, a gradovi i dalje nose njemačka imena i nalaze se u sastavu njemačke države, tako nije nemoguće u doglednoj budućnosti zamisliti i hrvatsku državu, sa svim njezinim državnim obilježjima, ali bez hrvatskoga naroda u njoj kao većinskog i mjerodavnog. Nije ugrožena Hrvatska kao država svojih građana, nego kao *nacionalna država hrvatskoga naroda*. Neće Hrvatska ostati bez građana – što će reći da nisu u njoj ugroženi njezini građani, takvih će u njoj uvijek biti dovoljno – nego je u njoj ugrožen hrvatski narod. Njega bi EU mogla – eutanazirati.

Pa ipak, ni eventualno ostajanje izvan EU ne nudi nikakvo jamstvo za bolju i sigurniju budućnost hrvatskoga naroda, jer sve bolesti i opasnosti o kojima je ovdje riječ nastale su i sve se razvijaju i u okolnostima kad Hrvatska nije članica EU, odnosno one će ostati i jednako se razvijati sve ako Hrvatska i ne bude njezinom članicom. Jer, ako Hrvatska i ne uđe u EU, a i nadalje bude demokratska zemlja – što svatko razuman želi i tomu se nada! – nitko u njoj neće moći nikome narediti da rađa djecu, ako neće, zabraniti mu da proda svoje imanje onomu tko plaća više i da se odseli izvan zemlje ako mu je drugdje bolje. Ovdje je riječ o skali temeljnih vrednota, a one spadaju više u područje vjere, morala i slobodne odluke, nego politike i samosvijesti. Ako se, naime, hrvatski narod opredijeli za smrt, izumrijet će vrlo brzo, pa bio on u EU, ili izvan nje, s jedinom razlikom što će to izumiranje unutar EU izgledati možda bezbolnije i nekako »prirodnije«, ali, ako se hrvatski narod opredijeli za život, živjet će i u EU i izvan nje, s time što će mu unutar EU biti jamačno bolje. Za vjernika kršćanina katolika postavlja se pitanje koju ulogu pri svemu tome odigrava živa vjera, odnosno ako ne odigrava, kakva je to, ili je li to – živa vjera?